

דו"ח נציב קבילות החיילים: טקסי הזיכרון מקבלים גיבוי מהמפקדים

עוד עולה מהדו"ח, כי איכות המענה הרפואי בחלק מהיחידות נמוכה, וחיילים ממתנים שבועות לטיפול. 66% מהקבילות שהוגשו ב-2009 נמצאו מוצדקות

מאת יובל אזולאי

נציב קבילות החיילים, האלוף (במיל') יצחק בריק, מצביע בדו"ח השנתי על שורה של מעשי התעמרות והשפלה של מפקדים בחייליהם ו"טקסי קבלה" משפילים שערכו קצינים "ותיקים" ל"צעירים", כל זאת תוך עצימת עיניים והתנערות המפקדים הבכירים. סוגיית מתן מענה רפואי הולם ואי מניעת טיפול נותרה בעינה. ב-2009 הוגשו לנציבות 6,100 קבילות חיילים נגד מפקדיהם, כ-400 קבילות פחות לעומת השנה החולפת. כ-60% אחוז מהקבילות נמצאו מוצדקות.

מפקד לחייל אובדני: קח סכין, נראה אותך

הנציב בריק הרחיב בדו"ח שחיבר אודות יחסי מפקדים-פקודים רעועים: בהקשר זה, הוא פירט אודות תקרית שאירעה באחת היחידות, אז ניגש חייל אל סגן מפקד הפלוגה שאלה הוא משתייך והלין על קשיי הסתגלותו לתפקיד. הוא הוסיף ואמר כי אם לא ישובץ לתפקיד אחר, יפגע בעצמו. סגן מפקד הפלוגה לא התרשם מהאיום, הושיט לו סכין חיתוך ואמר: 'נו, נראה אם אתה מסוגל לפגוע בעצמך'. החייל נטל את הסכין וחתך את כף ידו. בביור הקבילה שהגיש החייל בעקבות התקרית, פנו נציגיו של הנציב אל מפקד הגדוד שאליו משתייכים החייל וסגן מפקד הפלוגה והמפקד טען שלא היה כשל או פגם במעשיו של הקצין. בריק פנה אל מפקד האוגדה האחראי על המג"ד וביקש להעיר לו בחומרה על התייחסותו למקרה ולתעד את ההערה בתיקו האישי.

"לצער, אין זה המקרה היחיד שבו התקבלו במשרדי התייחסויות בלתי ראויות של מפקדים ממונים לפגיעות חמורות בחיילים הכפופים להם, בין שמדובר בפגיעות גופניות ובין שמדובר בפגיעות מנטליות", כתב בריק. "בהקלת הראש של מפקד היחידה ביחס לכשל חמור של אחד ממפקדי המשנה, יש משום מתן לגיטימציה לכלל המפקדים ביחידה להתנהגות דומה", הוסיף.

החייל הרגיש רע, המפקד בעט לו בחזה

במקרה אחר שפורט בהרחבה בדו"ח, תקף מפקד מחלקה באחת היחידות הקרביות חייל שחש ברע ובעט בחוזקה בחזהו. התלונה על המקרה החמור הובאה לנציב קבילות החיילים על ידי אביו של הלוחם. הנציב מצא כי גם במקרה זה מפקד הגדוד ידע על המקרה אך הגיב בגרירת רגליים ובחר לתחקר את מפקד המחלקה רק כחודשיים מאז המקרה, בעקבות פניות מלשכת הנציב.

במסגרת הבדיקה, תיחקרו נציגיו של בריק חיילים אחרים שהיו עדים למקרה וחיזקו את גרסת חברם. הנציב פנה אל מפקדו של המג"ד, בטענה שדעתו לא נחה מאופן התנהלותו במקרה, כי גם אחרי זמן רב זה הסתפק בהטלת עונש של מחבוש על תנאי לקצין התוקף. בריק המליץ להעיר למג"ד ולהדיח את מפקד המחלקה כך שלא ישובץ עוד בתפקיד פיקוד

או הדרכה. פרטי מקרה זה הובאו בידי הנציב גם לידיעת מפקד זרוע היבשה ואלוף הפיקוד שבתחומו אירע המקרה. הוא הוסיף וביקר את התנהלות המג"ד ובדו"ח שפרסם כתב: "לצער, המג"ד לא נקט בצעדים כלשהם עד להתערבות הנציבות, אף שהצהיר כי מדובר במקרה חמור. תגובה כזו משדרת לחייליו חולשה או חוסר עניין, ולבטח אין בה כדי לתרום לביסוסם של יחסי אמון בין חיילי אותה יחידה לבין מפקדיהם".

קצין צעיר התעלל במחלקה שלמה, בגלל חייל חולה אחד

באירוע אחר המפורט בדו"ח התעלמו מפקדים מבעיה אורטופדית שממנה סבל טירון, שגרמה לו לכאבים עזים שהקשו על תפקודו. לאחר שהטירון טען שאינו מסוגל לצאת ממיטתו, בחר מפקדו הישיר להעניש את כל חבריו למחלקה "עונש קולקטיבי" כדי להפעיל עליו לחץ נפשי ולא לצו להצטרף לאימון ירי במטווח. חיילי המחלקה אולצו לפרק את האוהל שבו ישן הטירון, להניחו על אלונקה ולהציבה במרכז המאהל בעת מסדר, לשאת את החייל על גבי האלונקה לכיוון המטווח ואחרי אימון הירי- לשאת אותו בחזרה אל המאהל. במקרה אחר, העניש מפקד מחלקה, קצין צעיר בדרגת סגן-משנה, את כלל פקודיו והטיל עליהם משימות שמירה של למעלה משבע שעות ברצף; הורה לאחד החיילים ללבוש ביגוד מגן ומסכת אב"כ למשך שעה שלמה; הורה לאותו חייל להתקלח כל שעה במהלך הלילה; במהלך לילה שלם ערך מדי שעתיים לכלל המחלקה מסדר נשק; הורה לשבעה חיילים לשאת שתי אלונקות ולבצע מטלות דומות. מפקד הגדוד שאליו משתייכת המחלקה טען בבירור אצל הנציב כי הוא רואה במקרה זה כשל אישי שלו. הקצין הצעיר הודח מתפקידו לאחר שהועמד לדין משמעת.

בהמשך הדו"ח שחיבר מתאר הנציב שורה של מעשי התעמרות והשפלה של מפקדים כלפי חייליהם, לרבות מקרה שבו הורה מפקד לאחד מחייליו לסור אל האפסנאות ולהביא לו "אבקת חשמל" ו"מטען לסטיק-לייט".

טקסי חניכה: פלפל על העור ומרגרינה באוזניים

הנציב מעלה בדו"ח "טקסי קבלה" פסולים שנעשו באחת מיחידות הצבא, אז פגעו קצינים וותיקים בקצינים צעירים. במסגרת אחד ה"טקסים" הכו הוותיקים את הצעירים באגרופים ובאמצעות מגבת ותרווד; כבלו את ידיהם ואת רגליהם באזיקים וגררו אותם על הרצפה; מרחו פלפל חריף על גופם ואטמו את אוזניהם במרגרינה; האכילו אותם בשום כתוש, הכניסו לפיהם מלפפונים ואטמו אותם עם סרט דביק; מרטו שיערות מרגליהם ורוקנו פחי אשפה על גופם. הקצינים הוותיקים שהיו מעורבים באירוע הפסול טענו כי מדובר ב"משחק" ולמפקדים נודע עליו במקרה, כשאחד מהם סיפר על כך למפקדו בשיחה על פרשת ההתעללות המסוקרת באחד מגדודי חיל השריון.

גם במקרה זה, טענו המעורבים בתקרית כי מדובר ב"מסורת" רבת שנים וכי הדברים ידועים למפקדים בכירים: "אני מתרשם שאכן אין מדובר בגילויים חדשים של פגיעות חמורות בכבוד האדם ובערך הרעות, כי אם בתוצאות של **עצימת עיניים מתמשכת של מפקדי אותן יחידות, שאפשרה לאירועים קשים אלה לשוה ולהתרחש באין מפריע**", כתב בריק בדו"ח. הקצינים הוותיקים שהיו מעורבים בטקס הפסול הודחו מתפקידם.

החייל נזקק להפנייה לביה"ח, הרופא התעצל לקום ממיטתו

הנציב הצביע גם על ליקויים בזמינות ובאיכות השירותים הרפואיים הניתנים לחיילים; "לצער, המציאות בשטח מלמדת כי חיילים עדיין נאלצים להמתין פרקי זמן ממושכים גם לבדיקת רופא ראשוני וגם לבדיקות אצל רופא מומחה", כתב. הוא ציין לשלילה את השירות הרפואי המוגש לחיילים במרכז הלאומי לאימוני יבשה שבצאלים (מל"י), שבו עלה נפח הפעילות עלה באופן ניכר בשלוש וחצי השנים האחרונות, מאז מלחמת לבנון השנייה.

אף שחיילים רבים מתאמנים במרכז, לא הוגדלה בהתאם מצבת כח האדם במרפאת המרכז. הנציב מצא עוד כי זמן ההמתנה של חייל לבדיקת רופא שגרתית במקום נמשך בין שבועיים לשלושה שבועות ואם מדובר במקרים דחופים, ייאלץ החייל לחכות שעות ארוכות עד שיראה רופא.

במקרה אחר, שאירע באחת היחידות אובחן זיהום חיידקי אצל חייל קרבי, המחייב טיפול תרופתי, אך רק כעבור שלושה חודשים עלה בידו להגיע לבדיקות. התרופות נופקו לו רק כעבור ארבעה חודשים.

במקרה נוסף הובא למרפאה צבאית חייל שנעקץ בידי עקרב צהוב. אף שהפקודות מחייבות את הרופא להפנות את הנפגע לבית החולים הקרוב, רופא היחידה הורה לחובשת לתת לו עירוי נזלים ואקמול. באותו אירוע, הרופא ישן ולא טרח לצאת ממיטתו: "מצאתי פגם חמור בהתנהלותו של רופא היחידה שלא מצא לנכון לקום ממיטתו ולבדוק את החייל אף שמדובר במצב חירום רפואי, שהיה עלול להסתיים בתחלואה קשה ואף בסכנה לחיי החייל", כתב הנציב בדו"ח.

בתגובה לדברים, מסר דובר צה"ל כי "צה"ל קיבל לידיה את הדו"ח והוא מחויב ללמוד את תכניו ביסודיות, להפיק את הלקחים המתבקשים ולתקן את הדרוש תיקון". עוד נמסר כי הרמטכ"ל גבי אשכנזי נפגש בשבוע שעבר עם נציב קבילות החיילים ושמע ממנו על המגמות העיקריות העולות מן הדו"ח. הרמטכ"ל הביע בפני הנציב את הערכתו על חיזוק השותפות בין הנציבות לצה"ל וכן הדגיש את הצורך בבקרה ומעקב אחרי מימוש המלצות הנציב.

הרמטכ"ל הביע הערכה לנציב ולאנשי יחידתו על העבודה המסורה והמקצועית וביקש מהנציב להמשיך ולעדכן באופן אישי בכל אירוע חריג. הרמטכ"ל הזמין את נציב קבילות החיילים להציג את ממצאיו בפני חברי פורום מטכ"ל בשבועות הקרובים.